

Crna Gora

CRNA GORA
SKUPŠTINA CRNE GORE

PRIMLJENO:	5. 03. 2014	GOD.
KLASIFIKACIONI BROJ:	00-63-9/14-4/9	
VEZA:		
EPA:		
SKRAĆENICA:	PRILOG:	

Ministarstvo rada i socijalnog staranja

Broj: 023-111/14-3
Podgorica, 05.03.2014. godine

SKUPŠTINA CRNE GORE
- Odbor za rodnu ravnopravnost -

PODGORICA

Poštovani,

U vezi dopisa broj:00-63-9/14-4/6, od 27.02.2014 godine dostavljamo odgovore na pitanja koja ste uputili Vladi Crne Gore, povodom održavanja sjednice „Ženskog parlamenta“, 7. marta 2014. godine.

Lidija Pejović – Koordinatorica Sekcije žena, Unija slobodnih sindikata Crne Gore Saveza sindikata Crne Gore, postavila je pitanje, koje glasi:

“ Unija slobodnih sindikata Crne Gore pokrenula je inicijativu za zaštitu materinstva. Inicijativa za zaštitu materinstva odnosi se na potrebu našeg društva da uvaži posebno težak i odgovoran položaj zaposlene žene, koja ostvari materinstvo sa troje ili više djece. Ovo posebno sa razloga što u liberalnom konceptu tržišta rada, žene koje žele da ostvare materinstvo sve teže se zapošljavaju, jer im to predstavlja jednu od barijera kod poslodavaca. Prema istraživanja, prosječna starost žene pri prvoj zakonskoj vezi dostigla je 30 godina. Posljedica svega je kontinuirani drastični pad stope nataliteta u prethodne dvije decnije. Takođe, Monstat je objavio podatak da prosječna porodica u Crnoj Gori broji 3,2 člana. Navedeni i brojni drugi argument, osnažavaju nas u uvjerenju da je zaposlenoj ženi potrebno omogućiti pravo na doživotnu naknadu ili prijevremenu penziju, koja rodi troje djece i ostvari 25 godina radnog staža, odnosno koja rodi četvoro ili više djece i ostvari 15 godina radnog staža. Visina naknade ili penzije kretala bi se 70% prosječne zarade i bila bi omogućena svim zaposlenim ženama-koje to žele, počev od dana ozakonjenja ovog prava. Da li Vlada planira da podrži ovu inicijativu Unije slobodnih sindikata Crne Gore?”

U vezi navedenog pitanja, dajemo sljedeći odgovor :

U normativnom dijelu, koji se odnosi na politiku rada i zapošljavanja propisana je posebna zaštita žena.

Tako je revidiranim Zakonom o radu („Sl.list CG“, br. 49/08, 59/11 i 66/12), ustanovljen princip da zaposlena žena ne može da radi na radnom mjestu na kojem se pretežno obavljaju naročito teški fizički poslovi, radovi pod zemljom ili pod vodom, niti na poslovima koji bi mogli štetno i s povećanim rizikom da utiču na njeno zdravlje i život. S toga se zaposlena žena koja radi u oblasti industrije i građevinarstva ne može rasporediti na rad noću, s tim što se ova zabrana ne odnosi na zaposlenu ženu koja radi na rukovodećem radnom mjestu ili koja obavlja poslove zdravstvene, socijalne i druge zaštite. Izuzetno od navedenog principa, zaposlena žena može biti raspoređena na rad noću, samo kada je neophodno da

se nastavi rad prekinut usljed elementarnih nepogoda, odnosno da se spriječi šteta na sirovinama ili drugom materijalu.

Isto tako, poslodavac ne može odbiti da zaključi ugovor o radu sa trudnom ženom, niti joj može otkazati ugovor o radu zbog trudnoće ili ako koristi porodiljsko odsustvo.

Za vrijeme odsustva sa rada zbog njege djeteta i korišćenja roditeljskog odsustva poslodavac ne može zaposlenom da otkáže ugovor o radu, niti ga može proglasiti licima za čijim je radom prestala potreba usljed uvođenja tehnoloških, ekonomskih ili restrukturalnih promjena u skladu sa ovim zakonom.

Zaposlenoj ženi kojoj ugovor o radu na određeno vrijeme ističe u periodu korišćenja prava na porodiljsko odsustvo, rok za koji je ugovorom o radu zasnovala radni odnos na određeno vrijeme produžava se do isteka korišćenja prava na porodiljsko odsustvo.

Na osnovu nalaza i preporuke nadležnog doktora medicine, žena za vrijeme trudnoće i dok doji dijete može biti privremeno raspoređena na druge poslove, ako je to u interesu očuvanja njenog zdravlja ili zdravlja njenog djeteta. Međutim, ako poslodavac nije u mogućnosti da zaposlenoj ženi za vrijeme trudnoće i dok doji dijete obezbijedi raspored na drugi posao, ona ima pravo na odsustvo sa rada, uz naknadu zarade u skladu sa kolektivnim ugovorom, koja ne može biti manja od naknade koju bi ostvarila da je na svom radnom mjestu.

Zaposlena žena za vrijeme trudnoće i dok doji dijete, za vrijeme privremenog rasporeda na druge poslove ima pravo na zaradu radnog mjesta na koje je radila prije raspoređivanja.

Nadalje, zaposlena žena za vrijeme trudnoće i žena koja ima dijete mlađe od tri godine života ne može raditi duže od punog radnog vremena, niti noću, osim ako pisanom izjavom pristane na takav rad.

Kada je u pitanju roditeljsko i porodiljsko odsustvo izmjenama i dopunama Zakona o radu, koje su u primjeni od decembra 2011.godine, zaštita ove kategorije zaposlenih je uređena na kvalitativno drukčiji način.

Roditeljsko odsustvo kao novi institut i porodiljsko odsustvo kao pravo koje u određenim situacijama može da koristi i otac djeteta, su izjednačeni u korišćenju ovih prava za oba roditelja djeteta. Ovakvo rješenje je usklađeno sa Direktivom Savjeta 2010/18/EU od 8. marta 2010. godine o implementaciji revidiranog okvirnog sporazuma o roditeljskom odsustvu i Konvencijom MOR-a 183 o zaštiti materинства, koju je Crna Gora ratifikovala 2010.godine. Konvencija se primjenjuje na sve zaposlene žene, uključujući i one u netipičnim oblicima zavisnog rada u cilju daljeg unaprijeđenja ravnopravnosti svih žena u radnoj snazi i zdravlja i bezbjednosti majke i djeteta, i radi priznavanja različitosti u ekonomskom i društvenom razvoju.

Važno je istaći takođe, da su u zaštiti navedenih prava konstituisani novi član 111b, kojim se uređuje da za vrijeme odsustva sa rada iz čl. 111 i 111a ovog zakona (roditeljsko i porodiljsko odsustvo) roditelj ima pravo na naknadu zarade u visini zarade koju bi ostvarila/o da radi, u skladu sa zakonom i kolektivnim ugovorom, s tim što je poslodavac dužan da zaposlenom po isteku porodiljskog, odnosno roditeljskog odsustva, obezbijedi povratak na isto radno mjesto ili na odgovarajuće radno mjesto sa najmanje istom zaradom.

Utvrđena je takođe zaštita, u smislu korišćenja prava na rad sa polovinom punog radnog vremena (skraćeno) koju ima roditelj, usvojlac ili lice kome je nadležni organ starateljstva povjerio dijete sa

smetnjama u razvoju na staranje i njegu, odnosno lice koje se stara o osobi sa teškim invaliditetom u skladu sa posebnim propisima, a koje je izjednačeno u ostvarivanju prava iz rada sa punim radnim vremenom.

Sa aspekta penzijskog sistema, ističemo da su prava koja se obezbjeđuju u penzijskom sistemu, prava po osnovu starosti i invalidnosti, a ne i po osnovu materinstva.

Međutim, u cilju stimulisanja nataliteta u Crnoj Gori, izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju iz decembra 2010. godine, propisano je da se osiguranici - ženi za svako rodjeno dijete računa poseban penzijski staž u trajanju od po šest mjeseci po djetetu.

Shodno Zakonu o socijalnoj i dječjoj zaštiti („Sl.list CG“, broj 27/13) socijalna i dječja zaštita ima za cilj unaprjeđenje kvaliteta života i osnaživanje za samostalan i produktivan život pojedinca i porodice.

Zakonom je propisano da je svako dužan da radom, prihodima i imovinom stvori uslove za zadovoljavanje životnih potreba, kao i za sprječavanje socijalne isključenosti članova porodice, posebno djece i drugih članova koji nijesu u mogućnosti da se sami o sebi brinu.

Zakonom su propisana materijalna davanja iz socijalne i dječje zaštite. Uslovi za ostvarivanje prava se odnose na prihode, imovinu i zdravstveno stanje, što znači da se prije svega radi o materijalno ili zdravstveno ugroženim pojedincima (npr. nezaposleni i nesposobni za rad), odnosno porodicama. Izuzetak je u slučaju kada se radi o pravu na refundaciji naknada poslodavcima po osnovu isplate naknada zarada za porodijsko odsustvo.

Shodno navedenom, smatramo da se pitanje materinstva ne treba rješavati u penzijskom sistemu obezbjeđivanjem prijevremene penzije radno sposobnim licima, kao i da dodjeljivanje doživotne naknade nije u skladu sa uslovima i pravima koja su propisana Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti.

Nina Kolenović – SOS telefon Plav postavila je pitanje koje glasi:

“Zašto se pravi razlika između sjevera i juga kada je u pitanju nasilje nad ženama, jer je u našem gradu, nasilje mnogo izraženije negou drugom dijelu države? Po tom pitanju šta Vi zajedno sa nama možete preduzeti, kako bi se stanje poboljšalo?”

U vezi navedenog pitanja, dajemo sljedeći odgovor:

Shodno Zakonu o zaštiti od nasilja u porodici, Centar za socijalni rad, odnosno druga ustanova socijalne i dječje zaštite, zdravstvena ustanova, kao i drugi organ i ustanova koji se bave zaštitom dužni su da, bez odlaganja, pruže zaštitu i pomoć žrtvi u skladu sa svojim nadležnostima. Ovi organi i ustanove dužni su da vode brigu o svim potrebama žrtve i omoguće pristup svim oblicima pomoći i zaštite. Zakon propisuje plan pomoći žrtvi, na način da Centar za socijalni rad obrazuje stručni tim od predstavnika te ustanove, organa i službi lokalne uprave, policije, nevladinih organizacija i stručnjaka koji se bave pitanjima porodice, radi utvrđivanja plana pomoći žrtvi i koordinacije aktivnosti u procesu pomoći žrtvi, u skladu sa njenim potrebama i izborom. Plan pomoći žrtvi posebno sadrži mjere koje je potrebno preduzeti u skladu sa zakonom kojim se uređuje socijalna i dječja zaštita. Ako je žrtva djeteta, plan pomoći žrtvi sadrži i mjere za zaštitu djeteta u skladu sa zakonom kojim se uređuju porodični odnosi. Radi sprovođenja ovih aktivnosti, stručni tim može obrazovati i drugi organ, ustanova ili organizacija koja se bavi zaštitom.

U okviru 10 Centara za socijalni rad, formirani su multidisciplinarni timovi, koji pružaju potpunu i koordiniranu zaštitu žrtvama porodičnog nasilja. Praksa je pokazala da postoji realna potreba za

postojanjem multidisciplinarnih timova za zaštitu od nasilja u porodici. To pokazuje stalno povećanje broja prijavljenih slučajeva Centrima za socijalni rad, odnosno broj slučajeva u završnim i tekućim procedurama.

U Crnoj Gori postoje tri skloništa za žene i djecu žrtve nasilja koje vode nevladine organizacije (Podgorica, Nikšić i Pljevlja) i jedna javna ustanova u Bijelom Polju za podršku porodici u kojoj se smještaju žene i djeca žrtve nasilja. Povodom 25. novembra – Međunarodnog dana borbe protiv nasilja nad ženama 2012. godine, Sekretarijat za socijalno staranje Glavnog grada i NVO Sigurna ženska kuća otvorili su Sklonište za žrtve porodičnog nasilja. Na taj način Glavni grad Podgorica je ustupio na privremeno korišćenje kuću kojom će rukovoditi NVO Sigurna ženska kuća. NVO SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja Nikšić je, u cilju bolje zaštite žena i djece žrtava nasilja, u partnerstvu sa Opštinom Nikšić 2010. pokrenuo inicijativu za izgradnju skloništa za žene i djecu žrtve nasilja. Građevinsku parcelu za izgradnju skloništa je obezbijedila Opština Nikšić a izgradnja je u završnoj fazi. U 2012. je opremljeno i otvoreno sklonište za žene i djecu žrtve nasilja u Pljevljima koju vodi NVO Bona Fide. Podršku za opremanje skloništa obezbijedile su i državne institucije. I pored navedenog, potrebno je raditi na otvaranju dovoljnog broja servisa za žene i djecu žrtve nasilja, vodeći računa o regionalnoj pokrivenosti.

Sabina Talović – NVO Bona Fide – Pljevlja postavila je pitanje koje glasi:

“Šta Vlada Crne Gore radi da bi se Konvencija o sprječavanju i suzbijanju nasilja u porodici i nasilja nad ženama Savjeta Evrope – Istanbulska konvencija adekvatno primjenjivala, a posebno šta se planira da se učini kako bi se obezbijedio potreban broj skloništa žrtvama nasilja i pružila podrška radu postojećim skloništima?”

U vezi navedenog pitanja, dajemo sljedeći odgovor :

Crna Gora je među prvih pet zemalja potpisala, maja 2011. godine, Konvenciju Savjeta Evrope o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici. Zakon o potvrđivanju Konvencije je usvojen u Skupštini Crne Gore 1. marta 2013. godine, i na taj način Crna Gora je među prvim državama koja je ratifikovala ovaj važan međunarodni dokument.

Shodno aktivnostima predviđenim u Planu aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti 2013-2017 a u cilju promovisanja Konvencije Savjeta Evrope o sprječavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulska Konvencija) NVO „Centar za ženska prava“ i Fondacija Petrović Njegoš, uz podršku Francuskog Instituta u decembru 2013. godine organizovali su u Podgorici prvu nacionalnu konferenciju. Istanbulska konvencija predstavlja prvi obavezujući pravni instrument u oblasti nasilja nad ženama i nasilja u porodici u Evropi.

Dio odgovora koji se odnosi na skloništa za žrtve nasilja dat je u odgovoru na predhodno pitanje koje je postavila Nina Kolenović – SOS telefon Plav.

S poštovanjem,

